

Mitä Nokiasta voisi oppia?

Suomi tunnetaan monestakin syystä, mutta viime vuosi(kymment)en suurimpia ja kauneimpia ovat olleet Nokia ja PISA. Nokia oli vielä vuosituhannen alussa maailman suurin ja kaunein. Nyt se on myyty. Ehkä liikaakin arvostetut PISA-tutkimukset tekivät Suomen koululaitoksesta vuosiksi maailman suurimman ja kauneimman. Nyt sen valta-asema horjuu, kun sijoituksemme heikkenee.

Väitetään, että Nokian syöksen syinä olivat ylimielisyys, liika itsetyytyväisyys, huono (asiakkaiden) kuuntelutaito, yhteistyökyvyttömyys, uudistumisen pelko, visionäärien puute ja näköalattomuus, väärät valinnat, huono johto. Millaista oppia koululaitoksemme voisi oppia Nokia-casesta? Suomesta tuli yksi peruskoulutuksen kiinnostavimmista maista siinä vaiheessa, kun pärjäsimme loistavasti ns. PISA-tutkimuksissa *.

PISAn loistossa opetushallintoviranomaiset ja alan osaajat ovat tällä vuosituhanella kiertäneet ympäri maailmaa levittämässä peruskoulujärjestelmämme aikaansaamaa ilosanomaa ja lukuisat vieraat kaikkialta maailmasta ovat käyneet ihmettelemässä kouluissamme, miten ”se” kaikki oikein tehdään. Kymmenet opettajat levittävät tälläkin hetkellä osaamistamme esim. Abu Dhabiin toimiessaan siellä opettajina ja ohjaajina. Tämä kaikki on tuonut Suomeen ja suomalaisille mainetta ja rahaa.

Piilevä pessimisti-realisti minussa pelkää, että kehitys on pysähtynyt ja meille käy samalla tavalla kuin Nokialle eli alamäki on edessä. Nyt olisi korkea aika käydä julkista keskustelua nykytilanteestamme ja tulevaisuuden visioistamme objektiivisesti ja avoimesti, ilman tunteita ja vanhan hyvän kulttuurin rasitteita. Olemmeko liiaksi pysähtyneet kuoharilasillisille juhlimaan menestystä ja unohtaneet, että menestys vaatii jatkuvaa työtä, tutkimusta ja kehittämistä? Katsommeko asiaa liian läheltä emmekä näe, että naapurimailtakin kannattaisi ottaa oppia? Voisimmeko benchmarkata (lue ”parastaa”) entistä enemmän tavoitteena todella oppia jotain myös maamme muilta osaajilta? Pitäisikö benchlearning (yhteisöllinen oppiminen) nostaa painokkaammin esille koululaitoksemme sekä sen johdon ja opettajakunnan kehittämisessä?

Mitä tulisi tehdä? Menestyäksemme jatkossakin, meidän täytyisi opettaa lapsille ja aikuisille sekä sosiaalisia taitoja ja asenteita että reflektointia, kriittistä, arvioivaa pohdiskelua. Osataksemme opettaa niitä muille, meidän täytyy oppia ensin itse näitä vaativia tietoja ja taitoja. Samaan kategoriaan laittaisin sen, että koululaitoksestamme täytyisi opettajat entistä enemmän ohjata samanaikais-/tiimiopettajuuteen, kollegiaalisten ryhmien tapaamisiin, eri oppiaineiden opettajien yhteisiin, oppiainerajat ylittäviin tunteihin ja projekteihin. Olisi myös tärkeää nostaa erityisopetuksen ammattilaiset keskiöön pohdittaessa oppilaan ohjausta ja kohtaamista, sillä hyvin toimiva yleisopetus on samalla myös parasta erityisopetusta. Tarvitsemme ennen kaikkea laaja-alaista yhteistyötä, sillä ellei opettaja osaa toimia yhteistyössä muiden opettajien kanssa, ei hän osaa opettaa yhteisöllistä opiskelua oppilaille.

Suomen koululaitoksen tulevaisuus on johdon käsissä. ”Jokainen koulu on rehtorinsa näköinen” pätee hyvin, mutta onko koululaitoksemme opetushallintoviranomaistemme näköinen? Saamme kohta käsiimme uudet OPS:n perusteet ja kymmenet tuhannet opettajat

alkavat soveltaa niitä käytäntöön. Uskon, että uudistuva OPS täyttää tarvittavat laatuksiteerit, mutta siitä se kehittämistyö vasta alkaa. Onnistuminen riippuu siitä kuinka hyvin johtamisen rakenteet ja mallit sekä opettajien täydennyskoulutus tukevat muutosprosessia. Tämän ratkaisee pääosin se, millaisia osaajia opetushallintoviranomaiset ovat myöntäessään määrärahoja täydennyskoulutukseen ja valvoessaan, että kentällä todella tehdään asetettujen tavoitteiden suuntaisia asioita hyvin. Kyse on koulutuksen ja ohjauksen vaikuttavuudesta ja siitä missä määrin päättäjillä on tietoa uusimmasta tutkimuksesta ja millä tavoin sitä osataan soveltaa käytännön kasvatustyössä.

Avainkysymys on **mikä on Suomen koululaitoksen tulevaisuuden visio**, miksi ja mihin perustuen? Kertokaa se meille. Siihen, jos johonkin, tarvittaisiin pätevää tutkimustietoa, siitä johdettuja päätelmiä ja riittävästi julkisia, ymmärrettäviä kannanottoja ja avointa keskustelua. Kun tästä vallitsee joskus riittävä yksimielisyys, on seuraava haaste **miten koko opetusalan henkilöstö osallistuu muutokseen, ymmärtää sen suunnan ja merkityksen ja kehittää itseään ja opetusta sen mukaisesti?**

Kirjoitukseni tavoitteena on innostaa lukijaa pohtimaan ja vaikuttamaan siihen, että etenemme tavoiteltavassa suunnassa, ottaisimme kantaa ja keskustelemme asioista avoimesti eri yhteyksissä. Oma näkemykseni on, että meidän tulisi

- panostaa tulevaisuudessa yhteisöllisten asenteiden ja taitojen kehittämiseen vauvasta vaariin, oppilaille ja opettajille,
- ohjata ihmisiä kaikilla tasoilla lisääntyvään yhteistyöhön,
- omaksua yrittäjämäinen toiminta osana yhteisöllisen toimintakulttuurin luomista,
- lopettaa keskustelut luokkakokojen pienentämisen autuaaksi tekevästä voimasta,
- auttaa opettajat, rehtorit ja hallintoviranomaiset **ymmärtämään** yhteistoiminnallisen oppimisen ja johtamisen filosofiset periaatteet ja toimimaan niiden mukaisesti.

Näiden muutamien ”pikkujuttujen” jälkeen voisimme olla 10 vuoden kuluttua valmiit uuteen kansainväliseen ”SOSI-ohjelmaan”, jossa arvioidaan oppilaiden (ja ehkä myös opettajien) yhteisöllistä toimintaa. Voisimmeko ehkä siten vältyä tekemästä ”nokialaisia” ja pääsisimme irti pysähtyneisyyden tilasta.

Asko Leppilampi, työyhteisövalmentaja, oman alansa yrittäjä

asko@leppilampi.com, www.leppilampi.com

* Programme for International Students Assessment on OECD:n jäsenmaiden yhteinen tutkimusohjelma, joka tuottaa tietoa koulutuksen tilasta ja tuloksista sekä koulun ulkopuolella tapahtuvasta oppimisesta kansainvälisessä vertailukehyksessä. Siinä arvioidaan kolmen vuoden välein 15-vuotiaiden nuorten osaamista matematiikassa, luonnontieteissä ja lukutaidossa. Tutkimuksessa selvitetään, miten nuoret hallitsevat tulevaisuuden kannalta keskeisiä avaintaitoja, millaiset tekijät vaikuttavat näihin taitoihin ja miten taidot kehittyvät ajan myötä.